

КИТАЙСЬКА ДИПЛОМАТІЯ РЕСУРСІВ В АРКТИЦІ: НАСЛІДКИ ДЛЯ ГРЕНЛАНДІЇ

CHINA'S RESOURCE DIPLOMACY IN THE ARCTIC: IMPLICATIONS FOR GREENLAND

У статті ідентифіковано причини зростаючого китайського інтересу до Арктики та природних ресурсів регіону, зокрема нафти, газу, мінералів та рідкісних металів, які можуть стимулювати сталій і динамічний розвиток китайської економіки та реалізувати ціль перетворення в наддержаву. Проаналізовано роль Гренландії у стратегічних планах Китайської Народної Республіки (КНР), особливо в контексті експлуатації та постачання корисних копалин, а також посилення позицій Китаю на Крайній Півночі. Визначено можливі переваги та ризики, включаючи економічні, екологічні, соціальні та політичні, від співпраці для обох сторін у рамках «гонки за арктичними багатствами». На основі дослідження даних, документів і статистики виявлено специфіку та значення актуальних китайсько-гренландських гірничодобувних зв'язків і їх вплив на полярні геополітичні ландшафти, що піддаються трансформаціям у зв'язку з глобальними змінами клімату та поглибленням міжнародної напруги.

Ключові слова: Китай, Гренландія, природні ресурси, екологія, міжнародні економічні відносини, гірничодобувний сектор.

Due to climate change, the expansion of trade routes, and the enormous potential of natural resources, the remote Arctic is becoming an arena for a new type of geopolitical competition. In this context, China, as one of the world leaders, is an important participant in the "race for the Arctic", focusing on the resources under the cover of the permafrost. China's polar initiative is based on strategic approaches to energy security and resource diversification. One of the key points on its resource map is Greenland, a Danish autonomous region with huge reserves of critical minerals. Sino-Greenlandic mining relations open up new opportunities for both sides, as allow China to meet its energy and raw material needs, and the Greenlandic government to develop its economy and infrastructure and thus reduce its own financial dependence on the Kingdom of Denmark. However, China's initiative in Greenland also faces risks and challenges. The environmental impacts of natural resource extraction could negatively affect the region's unique ecosystems and cause long-term environmental disruption. In addition, the implementation of China's projects may harm the socio-cultural elements of the local population's life. It is also worth noting that the Sino-Greenlandic raw material synergy can greatly affect the geopolitical dynamics of the polar region, changing the balance of power and causing new challenges for existing and dominant Arctic structures and actors, including China's main rival, the United States. The competition between the People's Republic of China and the United States of America could lead to escalation of tensions and conflicts in the Arctic, which requires careful monitoring and diplomatic efforts to ensure peace and stability. In order to successfully resolve the challenges faced by Chinese companies in Kalaallit Nunaat, it is necessary to develop guarantees for effective cooperation between the parties and take into account the interests of the local population, to carry out responsible resource extraction, and to implement a transparent and environmentally sound approach to mining and infrastructure projects.

Key words: China, Greenland, Denmark, natural resources, environment, mining sector.

УДК 339.9(510+988);504.062+622.012

DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.82-2>

Кикина А.Б.

аспірант кафедри міжнародних економічних відносин,
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»

Заяць О.І.

д.е.н., доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»

Кукна Anhelina

Uzhhorod National University

Zayats Olena

Uzhhorod National University

Постановка проблеми. Арктична дипломатія ресурсів стає все більш важливим аспектом міжнародних відносин, а наростання присутності Китаю в «Заполярному Ельдорадо» належить до ключових динамік цього розвитку. Таким чином, доцільно зосередити дослідження на вивченні мотивів і стратегій, які підштовхнули офіційний Пекін до активізації процесу освоєння корисних копалин Гренландії як найціннішого полярного природного активу, проаналізувати можливості й наслідки для автономії Данії, включаючи ефективне управління ресурсами, сталість розвитку та збереження довкілля, і виявити взаємозв'язок із ширшою китайською арктичною політикою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною основою дослідження нашої наукової праці стали праці зарубіжних науковців, які досліджували арктичну стратегію КНР та торговельно-інвестиційні напрямки співпраці Китаю з арктичними країнами, зокрема Лантейн М., Пін Су, Хун Н., Казаніна А., Пань Мін, Кобзева М., Бархам П., Брейді А.-М. і ін. Дослідженням наслід-

ків китайської полярної експансії поряд із посиленням ресурсного аспекту китайського арктичного курсу і переходом на новий етап суперництва зі Сполученими Штатами Америки (США) в Заполяр'ї займалися Дувер В., Ауерсвальд Д., Хамперт М., Беннетт М., Андерссон П. Серед вітчизняних науковців можемо виділити Кошового С., Алксандрова О. та інших, однак дана тема поки що не набула достатньої популярності в українських вчених колах.

Постановка завдання. Зважаючи на стрімке підвищення амбіцій Китаю до завоювання стратегічними природними ресурсами Арктики, важливим завданням постає розкриття комплексного зв'язку між інтересами КНР, глобальними викликами та регіональними наслідками з метою визначення впливу та перспектив, які виникають в контексті залучення китайських компаній до видобутку корисних копалин на території Гренландії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відкриття доступу до багатства арктичних мінерально-енергетичних запасів внаслідок глобаль-

ного підвищення температури привертає увагу як арктичних, так і неарктичних світових гравців, зокрема Китайської Народної Республіки. На цьому фоні однією з фундаментальних зон інтересу Китаю виступає Гренландія (Kalaallit Nunaat) – найбільший полярний острів, що завдяки своєму географічному положенню має потенціал стати невід'ємним вузлом на маршруті «Полярного Шовкового шляху» (Polar Silk Road, 冰上丝绸之路) та платформою для дипломатичних та ресурсних змагань через концентрацію на своїй території феноменальних об'ємів таких цінних копалин, як золото, мідь, цинк, свинець, молібден, уран, залізна руда, алмази, нафта і газ, рідкоземельні метали (чверть світових запасів) [1]. Взаємні вигоди від гірничодобувної діяльності очевидні як для китайської, так і гренландської економіки: з одного боку, офіційний Нуук не здатен забезпечити належне технічне, кваліфіковане кадрове і фінансове забезпечення для розробки багатих, але важкодоступних рудників на острові, тому потребує потужного інвестиційного донора, який допоможе досягти більшої економічної самостійності від офіційного Копенгагена за рахунок доходів від видобувного сектора; з іншого боку, швидко зростаючий темп промислового виробництва в Піднебесній потребує стабільного й об'ємного напливу сировини, а валютні резерви другої економіки світу дозволяють спрямовувати значні кошти на збагачення власної ресурсної бази. У якості додаткового коопераційно-стимулюючого фактору виступають положення законодавства Гренландії, а саме регулярні і прозорі раунди ліцензування, низькі роялті, відсутність орендної плати чи ставок на ліцензії на видобуток корисних копалин, дозвіл на відрахування з податку на прибутки і дивіденти корпорацій тощо, що формують фінансово сприятливий клімат для залучення іноземних компаній у гірничу промисловість.

Найбільшу комерційну зацікавленість для КНР становлять уран і рідкоземельні метали родовища Кванеф'єльд (Kvanefjeld/Kuanersuit), що знаходиться на півдні острова та є другим за величиною родовищем рідкоземельних металів (РЗМ) і шостим за запасами урану у світі. Китайська компанія Shenghe Resources Holding Co. Ltd. являється найбільшим акціонером і партнером австралійської компанії Energy Transition Minerals Ltd. (раніше називалася Greenland Minerals and Energy Limited, GME), що отримала ліцензію на проект Кванеф'єльд вартістю 1,4 млрд дол., і володіє восьмою частиною акцій компанії [2]. Китай, у свою чергу, є світовим монополістом із видобутку і постачання (90%) перероблених унікальних і надзвичайно дефіцитних РЗМ, які відіграють вирішальну роль у виробництві фактично всіх високих технологій та передового військового спорядження, і прагне утримувати за собою

пальму першості й надалі. Такий геоекономічний розподіл викликає крайню стурбованість країн Заходу та стимулює останніх виділяти додаткове фінансування гренландському уряду в обмін на обмеження доступу китайського інвестиційного та трудового капіталу до осередків покладів копалин.

Разом із тим, після гренландських виборів 2021 р. новообраний уряд арктичного острова на чолі з лівоцентристською партією «Інуїт Атакатігііт» (Inuit Ataqatigiit) визначив пріоритетом національного політичного курсу забезпечення екозахисту, що проявилось у прийнятті рішення про призупинення розвідки енергоресурсів та заборону видобутку урану (Act No. 20). Оскільки в родовищі Кванеф'єльд поряд із покладами рідкоземельних металів залягають також руди урану, вищезгаданий закон по суті наклав вето на реалізацію найзначнішої в Західній півкулі і одної з наймасштабніших у світі ініціатив із видобутку рідкісноземельних елементів та перевів його в заморожену стадію. Energy Transition Minerals Ltd., зважаючи на ймовірні колосальні фінансові втрати і ризики від схваленого законодавчого положення, вирішила розпочати арбітражне провадження проти урядів Гренландії та Данії з метою або виключити проект Кванеф'єльд із закону, або отримати значну компенсацію в розмірі 12 млрд євро за результатами вже проробленої роботи з освоєння копальні «як активу світового класу» [3]. Утім, досягти жодної з цілей не вдалося, оскільки суд відхилив запит фірми. За останніми даними австралійська й китайська компанії продовжують не тільки домагатися перегляду закону та забезпечення правового врегулювання конфлікту в судових інстанціях різних рівнів, але й розробляють новий гнучкий сценарій, за якого механізм геологічної розвідки і розробки буде стосуватися виключно РЗМ, оминаючи запаси уранових руд. Як наслідок, навіть якщо фірмам вдасться перенести даний сценарій із теорії на практику та отримати ліцензію на видобуток, ускладнення процесу розробки збільшить витрати китайської сторони та сповільнить темпи реалізації арктичних викопних проектів КНР у Гренландії в цілому. Більше того, оскільки Китай носить звання одного з головних порушників екологічної безпеки у світі (особливо на прикладі діяльності китайських підприємств в Африці і Латинській Америці), можна очікувати введення нових більш жорстких екостандартів від теперішнього гренландського «зеленого» керівництва, що зумовить додаткові бюрократичні складнощі для офіційного Пекіна. Звичайно, не можна відкидати варіант, що в довгостроковій перспективі по результатах наступних виборів на території данської розширеної автономії ситуація може змінитися на користь Піднебесної.

Великим здобутком для китайської економіки стало отримання гонконзькою компанією General

Nice Development Co. Ltd. ліцензії на експлуатацію залізорудної шахти Ісуа в Гренландії у 2015 р. після тривалих перемовин Китаю з урядом Данії та банкрутства компанії London Mining, яка була її попереднім власником. У родовищі Ісуа концентруються запаси дуже високоякісної залізної руди, яка стоїть на одному рівні за якістю заліза в індійському штаті Одіша [4]. «Ініціатива Ісуа» стала першим китайським арктичним проектом, що повністю реалізовується фірмою з КНР, а сама General Nice Development Co. Ltd. здобула статус полярного гірничорудного першопроходця. Розробку шахти планувалося розпочати до 2025 р., проте низька світова ціна на залізну руду та необхідність щонайменше двохмільярдного капіталу для запуску проекту стали вирішальними гальмівними чинниками. Як наслідок, наприкінці 2021 р. гренландська сторона анулювала ліцензійний дозвіл через відсутність промислової діяльності в руднику та несплату компанією гарантійних платежів [5]. На думку автора, це виключно офіційна версія, адже справжня причина скасування ліцензії могла полягати в іншому: родовище знаходиться в районі актуального проживання північних оленей, осередку розміщення мінералів і гірських порід (стеатит), із яких виготовляються різноманітні вироби, включаючи амулети, талісмани й прикраси, епіцентрі росту цінних рослин і ягід, що зважаючи на суворі кліматичні та геологічні умови острова є великою рідкістю, а також неподалік від центрів промислу морепродуктів (лосось, чорний палтус, північна тріска). Інтенсивна експлуатація шахти, у свою чергу, може викликати екологічну катастрофу та знищити життєво необхідні джерела існування й доходу гренландців. Більше того, наплив тисячі китайських робітників потенційно завдасть непоправної шкоди традиційному укладу життя корінних народів. Саме акції протесту і тиск місцевого населення на владні структури Гренландії стали вирішальним чинником при прийнятті рішення щодо видобувних компаній, що в підсумку нанесло сильний удар по стратегії Китаю закріпитися в серцевині Арктики.

Ще одним цікавим для дослідження кейсом є Citronen Zinc-Lead Project – освоєння найпівнічнішого у світі рудника й однієї з топ-10 найбільших на планеті шахт свинцю та цинку, що знаходиться на крайній півночі Гренландії на фіорді Сітронен (Citronen). Тривалий час Сітронен залишався у сліпій зоні провідних гірничорудних компаній, проте за короткий проміжок часу перетворився на базис для формування як консорціуму, так і конкурентної боротьби за право власності над стратегічним об'єктом, де виділилися дві найвпливовіші фігури – США і КНР. Основною причиною зміни пріоритетів став економічний бум глобального попиту на цинк (Zn). Можна виокремити й низку інших факторів, що зумовили загострення протистояння навколо копальні:

1. Глобальне потепління поряд із науково-технічною революцією (НТР) нівелювали проблему доступу до рудника, який був похований під недосяжною багат шаровою вічною мерзлотою.

2. Перманентна важливість хімічного елемента у світі: незважаючи на те, що Zn не вважається дорогоцінною і рідкісною корисною копалиною у типовому розумінні, однак активно застосовується в медицині для підвищення захисту імунної системи та у виробництві як антикорозійний і сплавовий матеріал, а також поряд із алюмінієм, міддю і свинцем відноситься до категорії найбільш широко використовуваних і незамінних кольорових металів у повсякденному житті в цілому [6].

3. Фінансово-економічне підґрунтя полягає в тому, що вартість Zn у період із 2010 по 2022 р. зросла вдвічі, до майже 2 доларів за фунт, у зв'язку з розгортанням Російською Федерацією війни проти України, а отже, за умови збереження зазначеного цінового показника протягом наступного умовно двадцятирічного терміну прибутки від експлуатації гренландської шахти можуть становити більше 2 млрд дол. [7].

4. Не в останню чергу тенденція підвищення інтересу до цинку зумовлена тим, що наприкінці 2021 р. Геологічна служба США (US Geological Survey, USGS) віднесла даний метал до списку критичних мінералів (critical minerals list) – переліку елементів, які відіграють життєво важливу роль для економіки і національної безпеки Сполучених Штатів, особливо у сферах промисловості й логістики [6]. Додатково відзначимо, що наразі до списку входять 50 одиниць корисних копалин. Прийняття даного рішення було зумовлено наступними чинниками:

- зростання дефіциту цинку у світі через виснаження шахт і прискорення темпів використання елемента: за останнє десятиліття тільки в Північній Америці рівень запасів скоротився щонайменше на половину і продовжує зменшуватися;

- китайська загроза: КНР – найбільший у світі виробник цинку (близько половини загальнопланетарного показника), що робить його також монополістом у поставках. Крім того, завдяки просуванню ініціативи «Один пояс, один шлях» (一帶一路, The Belt and Road Initiative, BRI) Китай отримує привілейований доступ до природних покладів в Азії, Африці, Латинській Америці та Океанії, у тому числі цинкових. Як наслідок, посилюються потенційні ризики встановлення китайською стороною абсолютного глобального контролю над корисними копалинами. Для США дане питання особливо важливе, оскільки країна значною мірою залежить від закордонних сировинних поставок;

- глобальні економічні й екологічні перетворення: цинк як антикорозійний елемент є основоположним компонентом в будівництві і транспорті, тому, враховуючи процеси глобалізації, урбанізації

та зростання кількості населення, а також курс на сталий розвиток, що включає в себе суворі екостандарти, і проголошення великими державами масштабних інфраструктурних проектів, можна очікувати, що попит на цинк у перспективі буде тільки збільшуватися. На думку автора, майбутня повоєнна відбудова України та реконструкція Туреччини після руйнівних землетрусів 2023 року служить підтвердженням висловленої тези.

5. Геополітична складова також посідає чільне місце через невпинне всеохоплююче протистояння між наддержавою і потенційною наддержавою. У 2019 р. двостороннє суперництво вишло на новий рівень, коли Експортно-імпортний банк США (Export-Import Bank of the United States, EXIM) проголосив нову семирічну «Програму щодо Китаю та трансформаційного експорту» (The China and Transformational Exports Program, СТЕР) – комплекс економічних заходів, який полягає в наданні фінансової допомоги у вигляді гарантій, кредитів, страхування за ставками тощо американським компаніям-експортерам з метою підтримки конкуренції з Китаєм шляхом нейтралізації китайських експортних субсидій та утримання Сполученими Штатами світового лідерства в десяти ключових галузях: напівпровідники, біотехнології, технології очищення води й санітарія, альтернативні джерела енергії, високопродуктивні обчислення, біомедицина, бездротові технології (включаючи 5G), квантові обчислення, фінансові технології, штучний інтелект. За попередньою інформацією на програму було виділено колосальну суму – 20% від обсягу загального фонду, тобто 27 зі 135 млрд дол., при цьому важливість ініціативи підкреслила відома американська дипломатка українського походження, колишня заступниця держсекретаря США з глобальних питань Павлина Добрянська: «Програма EXIM щодо Китаю та трансформаційного експорту є критично важливим інструментом Сполучених Штатів для протидії китайській агресивній торговельній практиці – і такою буде протягом багатьох років» [8]. Попри той факт, що гірничо-промисловість не входить у вищезгаданий перелік пріоритетних сфер, цинк є незамінним компонентом для функціонування й розвитку більшості з них. Більше того, СТЕР має безпосереднє відношення до шахти Сітронен: у 2021 р. EXIM схвалив рішення надати боргове фінансування на пільгових умовах (спеціальний статус підтримки 402(A) в розмірі 657 млн дол. австралійській компанії Ironbark Zinc Ltd. (для порівняння, попередній затверджений фонд фірми для проекту становив менше 5 млн дол.), котра володіє всіма правами на реалізацію Citronen Zinc-Lead Project і раніше отримувала надходження від китайської державної корпорації China Nonferrous Metal Industry's Foreign Engineering and Construction Co., Ltd. (NFC, 中国有色金属建设股份有限公司) в обмін на

часткове володіння рудником [9]. Очікувалося, що NFC зможе залучити позику від китайських банків у розмірі 70% від загальних планових витрат на розробку шахти і, таким чином, здобути близько 20% частки всього проекту. Однак США випередили Китай, при цьому не тільки здобули довготривалого надійного партнера-експортера цинку, але й похитнули китайські арктичні позиції.

Попри крайню географічну віддаленість родовища, вразливість до непередбачуваних змін клімату, неможливість проведення безперервного наземного і космічного моніторингу, високий рівень ризиків формування великої кількості пустої породи на фіорді та жорстку міжнародну конкуренцію, що в сумі зумовлює зростання витрат на освоєння гірничодобувного об'єкту, найм робочої сили, збагачення руди і її транспортування, КНР продовжує проявляти зацікавленість до проекту і змагатися за доступ до джерел корисних копалин, адже кожна невелика перемога наближає офіційний Пекін до закріплення в Гренландії, а отже, до реалізації арктичної стратегії. США, у свою чергу, теж не відступлять від арктичного курсу, тому намагатимуться отримати лівову частку ресурсів гренландських шахт для стабілізації поставок на національний ринок і мінімізувати вплив Китаю як головного конкурента за корисні копалини.

Серед інших видобувних ініціатив КНР у Гренландії можемо виділити участь китайських компаній Jiangxi Zhongrun Mining (江西中润矿业有限公司) та Jiangxi Mining Union (江西联合矿业有限公司) у розвідці міді, рубінів і сапфірів (район Aappaluttoq) та золота (родовище Nalunaq) на півдні і сході острова, поблизу населеного пункту Ittoqqortoormiut (Ittoqqortoormiut/Illoqqortoormiut) [10, с. 15]. Зокрема, китайська приватна компанія Jiangxi Zhongrun підписала рамкову угоду з норвезькою Nordic Mining ще у 2008 році щодо участі в Wegener Halvø Copper Project, а у 2009 році стала першою китайською фірмою, що отримала ліцензію на видобуток корисних копалин за Північним полярним колом. Потенційною можливістю для корпорацій із Піднебесної є розвідка та видобуток алюмінію, проте вагомим стримуючим фактором для китайських гірничодобувних компаній залишаються уже згадані високі екологічні стандарти гренландського керівництва до ведення промислової діяльності, строгі вимоги щодо умов праці і правового захисту та величезні затрати на запуск проектів.

Зважаючи на погодні коливання та зростання популяції населення незабаром Китай може зіткнутися з проблемою нестачі питної води, вирішити яку може Гренландія: гренландські льоди містять близько 10% світових запасів прісної води, яка вважається однією із найчистіших на планеті і доступ до якої з року в рік полегшується через глобальне потепління [11, с. 416]. Геологічна

служба Данії та Гренландії виявила ряд ділянок, придатних для видобутку чистої води, і тендери на них вже стартували. Гренландський уряд підтримує бізнес-ідею місцевих компаній вийти на китайський масовий споживчий ринок шляхом продажу високоякісної бутильованої питної води.

Не можна не зазначити і про енергоресурсний напрямок. Так, за попередніми оцінками американських експертів, гренландські вуглеводневі морські райони можуть містити щонайменше 50 млрд барелів нафтового еквіваленту, і вже досить активно розробляються іноземними партнерами [12]. З метою пришвидшення і максимізації доходів колишні лідери прийняли рішення додатково видавати ліцензії на освоєння нафтогазових блоків на сухопутній частині острова, зокрема на заході. Цікаво, що дві провідні китайські державні компанії China National Petroleum Corp (CNPC) і China National Offshore Oil Corp (CNOOC) одними з перших висловили інтерес до освоєння блоків на острові Діско (Disko Island) та півострові Нууссуак (Nuussuaq Peninsula), що були виставлені гренландською автономією на тендер, який планувалося провести у 2021 р. Однак згідно з останніми офіційними даними правляча партія «Інуїт Атакатііт», керуючись цілями попередити екологічні ризики та зменшити темпи негативного кліматичних змін, адже підвищення рівня Світового океану, насамперед, пов'язано з таненням льодів навколо Гренландії та Антарктиди, заборонила видачу нових нафтогазових ліцензій. Тим не менш, не виключається сценарій відновлення ліцензування у випадку приходу нового, ідеологічно «незеленого» уряду, який відновить великомасштабні промислові і видобувні розробки.

У цілому, можна очікувати, що Китай не знизить арктичні сировинні амбіції щодо отримання доступу до гренландських природних ресурсів. Справа в тому, що КНР потребує диверсифікації постачальників сировини з огляду на проголошений курс становлення першої економіки та реалізацію ініціативи «Зроблено в Китаї 2025» (Made in China 2025, MIC2025). Крім того, аналогічно до США, офіційний Пекін визначив перелік із більш ніж двадцяти стратегічних корисних копалин (战略性矿产) для національного добробуту та безпеки країни в China's National Plan for Mineral Resources (2016–2020), серед яких можна виділити енергоносії (нафта, вугілля, природний і сланцевий газ), мінерали і метали (залізо, нікель, золото, кобальт, мідь, літій, фосфор, алюміній, калій та рідкоземельні елементи); цинк розглядається як один із ключових мінералів (重点矿种), тобто важливий для промислового виробництва.

Занепокоєність данської сторони щодо розширення китайської присутності на найбільшому острові світу пояснюється тим, що китайські інвестиції можуть збільшити розрив між Данією

і Гренландією, що може призвести до проголошення останньою цілковитої самостійності. Існує також протилежна точка зору: рух Гренландії до незалежності за рахунок використання власного ресурсного потенціалу може негативно вплинути на інвестиційну привабливість острова для китайських бізнесменів, оскільки питання територіальної цілісності є надзвичайно чутливим для істеблішменту Піднебесної. Щоправда, подібний сценарій є малоімовірним з огляду на низку причин: по-перше, китайська сторона не зацікавлена відкрито відігравати роль зовнішньополітичного інструмента розколу в напружених відносинах між офіційними Копенгагеном і Нууком, оскільки це може негативно вплинути на досягнення економічних цілей КНР в Арктиці шляхом погіршення зв'язків із приарктичними країнами.

По-друге, навіть за умови розгортання великомасштабної гірничодобувної діяльності на всіх шахтах одночасно прибутки від видобутку не зможуть в коротко- і середньостроковій перспективі повністю перекрити фінансові дотації від офіційного Копенгагена (20-30% ВВП Гренландії), особливо при збереженні світової тенденції до різкого коливання цін на мінерали.

По-третє, данський уряд не дозволить відокремлення Калааліт Нунаат, оскільки в протилежному випадку зазнає непоправних іміджевих та стратегічних потрясінь:

1) Гренландія – єдина данська арктична земля, тому її втрата призведе до ізоляції країни від полярних справ і навіть виключення з держав-членів Арктичної ради;

2) володіння найбільшим островом дозволяє Данії посідати 12 місце за площею у світі і 3 місце серед членів НАТО (загальна площа становить 2,210 млн км², при цьому частка Гренландії – 2,166 млн км² або 98%);

3) на гренландській території розміщена американська космічна база Пітуффік (колишня повітряна військова база Туле), що служить як один із ключових механізмів збереження і зміцнення трансатлантичних та арктичних позицій альянсу НАТО, а також виступає у якості плацдарму для мілітарного стримування російської та китайської повзучої заполярної експансії.

Тим не менш, навіть зважаючи на всі перераховані чинники, не слід відкидати такі прояви «жовтої загрози», як промислове і військово-шпигунство, а також використання доступу до рудників корисних копалин як елемент політики зовнішньоекономічного тиску і шантажу. Як підтвердження висловленої думки можемо назвати неодноразові спроби КНР обмежити продаж рідкоземельних металів, найяскравіші прояви яких мали місце у 2010 р., коли на фоні загострення протистояння навколо спірних островів Сенкаку Китай тимчасово заборонив продаж РЗМ до Японії; 2022 р., коли китай-

ські санкції були спрямовані на обмеження доступу американських оборонних гігантів Lockheed Martin Corporation та Raytheon Technologies Corporation до рідкоземельних ресурсів у відповідь на продаж зброї Тайваню; і 2023 р., коли Піднебесна запровадила експортний контроль на галій та германій, які мають вирішальне значення для світового виробництва мікросхем, як контратаку проти західного ембарго на напівпровідникові технології [13; 14]. Щоправда, значення останнього кроку члени Комуністичної партії Китаю (КПК) переоцінили, оскільки держави Заходу розпочали гонку за альтернативні джерела постачання критичних елементів ще після першого інциденту, і в результаті сьогодні китайська частка на ринку РЗМ демонструє динаміку до падіння через нарощення видобутку в Австралії та США. Відзначимо також, що КНР все більш помітно потерпає від «мікросхемних баталій» на чолі з чотирьохстороннім технологічним антикитайським альянсом Чір 4 – США, Тайвань, Японія і Республіка Корея. На фоні високотехнічної конфронтації інтерес до Гренландії як рідкоземельного хабу може досягти пікових висот.

Висновки з проведеного дослідження. Підтверджено, що основна ціль КНР у Гренландії – забезпечення доступу до значних покладів корисних копалин, зокрема чорних руд, рідкоземельних і кольорових металів, які є критичними для китайської промисловості та технологічного розвитку. Крім того, закріплення на острові гарантує стратегічну перевагу на шляху до домінування в Арктиці та посилення геоекономічного впливу на світовому ринку як «великої держави» (great power). Гренландський уряд, зі свого боку, із прихильністю ставиться до азійської держави як до головного інвестора в гірничодобувний сектор для збільшення надходжень до бюджету. Однак існує проблема у відносинах між сторонами: тільки невелика частина китайських компаній готова інвестувати в розвиток гірничодобувної промисловості острова через високі витрати, низькі ціни на сировинні товари, опір місцевого населення через ризики для навколишньої флори і фауни, відсутність інфраструктури на острові, наявність багатьох конкурентів, зокрема американських підприємств, які за підтримки Білого дому протидіють китайській повзучій експансії на півночі, і їх швидке збільшення у зв'язку з глобальними змінами клімату, що створює більше перспектив для освоєння природних ресурсів регіону. Негативним фактором виступає також шанс зростання гренландського руху до незалежності через збільшення економічної самостійності від китайських інвестицій і проектів. Поки що офіційний Нуук сильно залежить від данських щорічних субсидій, однак розвиток гренландської економіки за рахунок китайських фінансових впливів і збільшення прибутків від видобування природних ресурсів може майже повністю нівелювати цю залежність

та стимулювати відцентрові тенденції, особливо у період, коли при владі перебувають місцеві опозиційні партії. Таким чином, інтерес КНР до ресурсної компоненти гренландської економіки представляє як можливості, так і виклики, які вимагають подальшого комплексного аналізу та вироблення «win-win» механізму для досягнення сталого та взаємовигідного розвитку.

REFERENCES:

1. Boersma T., Foley K. (2014) The Greenland gold rush: promise and pitfalls of Greenland's energy and mineral resources. *Brookings*. Available at: <https://www.brookings.edu/articles/the-greenland-gold-rush-promise-and-pitfalls-of-greenlands-energy-and-mineral-resources/> (accessed 1 August 2023).
2. Andersson P. (2022) Greenland. *The People's Map of Global China*. Available at: <https://thepeoplesmap.net/country/greenland/#nationbar> (accessed 1 August 2023).
3. McGwin K. (2022) Greenland plans to reject rare-earth mining permit. *Polarjournal*. Available at: <https://polarjournal.ch/en/2022/08/05/greenland-plans-to-reject-rare-earth-mining-permit/> (accessed 3 August 2023).
4. Hickey W. (2013) China targets Greenland for mining. *YaleGlobal Online*. Available at: <https://archive-yaleglobal.yale.edu/content/china-targets-greenland-mining> (accessed 2 July 2023).
5. Xiao Shan (2021) Gelinglan chexiao zhongguo jun an tie kuang kaicai xuke. *RFI – faguo guoji guangbo dian tai*. Available at: <https://www.rfi.fr/cn/中国/20211123-格陵兰撤销中国俊安铁矿开采许可> (accessed 1 August 2023).
6. Newell E. (2022) Nickel and zinc have joined the critical minerals list – here's why they're important. *Proactiveinvestors UK*. Available at: <https://www.proactiveinvestors.com.au/companies/news/970926/nickel-and-zinc-have-joined-the-critical-minerals-list-here-s-why-they-re-important-970926.html> (accessed 1 August 2023).
7. Bennett M. (2022) The US is using a mine in Greenland to counter China. *CRYOPOLITICS*. Available at: <https://www.cryopolitics.com/2022/06/20/us-mine-greenland-china/> (accessed 1 August 2023).
8. EXIM Chairman's Council on China competition meets to discuss long-term success for EXIM's program on China and transformational exports (2021) *EXIM.GOV*. Available at: <https://www.exim.gov/news/exim-chairmans-council-china-competition-meets-discuss-long-term-success-for-exims-program> (accessed 1 August 2023).
9. Van Leeuwen H. (2021) How an Aussie zinc miner switched horses from China to the US. *Australian Financial Review*. Available at: <https://www.afr.com/companies/mining/how-an-aussie-zinc-miner-switched-horses-from-china-to-the-us-20211208-p59fpt> (accessed 7 August 2023).
10. Têtu P.-L. (2016) Géopolitique de l'approvisionnement de la Chine en matières premières: L'Arctique, une région prioritaire? *CECRI Géopolitique et politique étrangère* (electronic journal), vol. 47, pp. 1–44. Available at: <http://cecrilouvain.be/wp-content/uploads/2018/01/47-pierre-louis.pdf> (accessed 7 August 2023).

11. Pan Min, Zhou Yidong (2010) Lun beiji huanjing bianhua dui zhongguo guojia fei chuantong anquan de yingxiang. *Jidi yanjiu* (electronic journal), no. 4, ye 415–422. Available at: <http://www.polaroceanportal.com/article/127> (accessed 5 August 2023).

12. Casey J.P. (2021) The Greenland freeze: why has Greenland stopped oil and gas exploration? *Offshore Technology*. Available at: [https://www.offshore-technology.com/features/the-greenland-freeze-why-has-](https://www.offshore-technology.com/features/the-greenland-freeze-why-has-greenland-stopped-oil-and-gas-exploration/)

[greenland-stopped-oil-and-gas-exploration/](https://www.offshore-technology.com/features/the-greenland-freeze-why-has-greenland-stopped-oil-and-gas-exploration/) (accessed 7 August 2023).

13. Pao J. (2022) China takes rare earth aim at Raytheon and Lockheed. *Asia Times*. Available at: <https://asiatimes.com/2022/02/china-takes-rare-earth-aim-at-raytheon-and-lockheed/> (accessed 7 August 2023).

14. “Niuyue shibao” jiems meiguo faqi xinpian zhanzheng shimo (2023) *Sohu*. Available at: https://www.sohu.com/a/704945641_121777 (accessed 7 August 2023).